

**[Filosofie a reflexe]**

**Ladislav Hejdánek**

This is a part of the original document:

[1995](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1995](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 31. 7. 1995
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 31. 7. 1995

## [Filosofie a reflexe]

Hegel v jedné ze svých ranných prací (*Differenz des Fichteschen und Schellingschen Systems der Philosophie*, 1801) mluví o reflexi jako o nástroji, instrumentu filosofování (nechme stranou kontext, v jakém to říká – nejde tu o Hegela, nýbrž o určitou myšlenku a její formulaci). Proti této formulaci je třeba se ohradit a vznést nezbytné námitky. Především spočívá její hrubá chyba v tom, že nevylučuje možnost filosofování bez reflexe, např. za pomoci jiných instrumentů. Reflexe není v tomto smyslu nástroj filosofování, ale je to spíše prostředek filosofování. Reflexe bez filosofování je možná, zatímco filosofování bez reflexe možné není. Filosofie je nezbytně svou nejvlastnější povahou reflexí, i když ne každá reflexe už znamená reflexi filosofickou. Za druhé reflexe není nástroj, a to ani jako nějaké o sobě mrtvé instrumentarium, ani ve smyslu aristotelského ORGANON resp. ve smyslu metody, metodického postupu. Reflexe není formální záležitostí, i když leccos z ní může být formalizováno. Reflexe není nástroj v tom smyslu, že by byla v jakékoliv situaci vždycky po ruce, nýbrž právě v rozhodujících situacích (problémech) je zapotřebí ji provést vynalézavě novým způsobem. Zvláště filosofická reflexe je záležitostí frontálního setkání a někdy přímo střetnutí s tím, co má být filosoficky zvládnuto nebo alespoň respektováno, „započítáno“, vzato na vědomí či spíše vyslechnuto a poslechnuto. (Střetnutí to nemusí a dokonce ani nemá být na prvním místě ze strany filosofujícího myslitele, nýbrž popravdě je právě myslitel sám terčem útoku a kritiky.) – Už jen z uvedeného je zřejmé, že navzdory tomu, že reflexe je tematizována právě pokantovskou německou filosofií (romantickou), neznamena to automaticky, že každá dnešní tematizace se musí nezbytně držet schemat, jež byla vypracována v posledních dvou stoletích (resp. v o něco málo delším období).

(Písek, 950731-3.)